ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2026. május 6.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI HIVATAL

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz ✓
2. Hiány(osság) √
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet [ ]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal) _____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma (aláhúzás hullámos vonallal) ~~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal) ═══════

(Súlyos helyesírási hiba:
- *a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,*
- *az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,*
- *kis és nagy kezdőbetű tévesztése,*
- *igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,*
- *az ly-j tévesztése.)*

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.
Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.
A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.
Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.
A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	**0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	**0 pont**
Hiányzó válasz:	**0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.
Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.
A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.
A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.
Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:
egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat,
egy komplex feladat.
Az egyetemes és a magyar történelemre vonatkozó **feladatnak különböző** korszakokra kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:
– ha a vizsgázó **három** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontveszteség érje, vagyis mind a három megoldását ki kell javítani és azt a – jó választás szerinti – kettőt, illetve egyet kell figyelembe venni, mely(ek)ben magasabb (össz)pontszámot ért el;
– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;
– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13., a 16. és a 17. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.
Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani az összpontszámot és az osztószám **(2)** segítségével átszámítani vizsgaponttá. **A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni.**

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek* és az *Ismeretszerzés, a források használata* szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek* és az *Ismeretszerzés, a források használata* szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek* és az *Ismeretszerzés, a források használata* szempontokra nem szerzett pontot.

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „**T**”-vel jelöli.
A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). A komplex esszénél három vagy négy tér- és időbeli elemet kell pontozni (T1, T2, T3 és T4). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot. A korszakokat határoló – **kötőjellel összekapcsolt** – évszámok egy időbeli elemnek számítanak.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.
1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.
0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú és a komplex esszénél 2-2 pont adható.
A komplex feladatok közül az összehasonlító komplex esszénél 2-2 időbeli és térbeli elemért összesen 8 pont adható, a korszakokon átívelő komplex esszénél pedig a feladat témájától függően az időbeli **vagy** a térbeli elemekért 2-2, a másik elemért 2, azaz összesen 6 pont adható.
A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes *(*✓*Tidő*, illetve ✓*Ttér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „**K**”-val jelöli.
A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (**K1**) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.
0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes *(*✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.
A **hosszú és a komplex esszénél külön kell pontozni** az ún. **általános** (**K1**) és a **konkrét** (**K2**) **történelmi fogalmakat**. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (**K2**) és a hosszú, illetve a komplex esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek
Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „**F**”-vel jelölve) és a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek* (az útmutatóban „**E**”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. A rövid és hosszú feladatoknál, illetve a korszakokon átívelő komplex esszénél egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan); az összehasonlító komplex esszé minden egyes elemzése háromelemű: a két összehasonlítandó forrás, illetve eseményeket alakító tényező kapcsán elvégzett rögzítésért 1-1 pont, a hozzájuk tartozó megállapításért pedig 2 (illetve 1) pont jár az alábbiak szerint:

A rövid, a hosszú és a korszakokon átívelő komplex esszéknél:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Az összehasonlító komplex esszéknél:

4 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, és hozzájuk kapcsolódó helyes megállapítást tett.
3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de nem tett helyes megállapítást, vagy ha csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan, vagy ha egyik forrásból sem rögzített tényt, de helyes megállapítást tett.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és nem tett helyes megállapítást, vagy ha egyik forrásból sem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.
A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel *(pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén*) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.
Ugyanígy kell jelölni a történelmi gondolkodás és történelmi ismeretekre adott részpontokat *(pl. ✓E1)*.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. **Abban az esetben**, ha a vizsgázó megoldása meghaladja a kipontozott sorok által kijelölt terjedelmet, az azon túli megoldás
– rövid feladat esetében (a megoldás összterjedelmét tekintve) legfeljebb 130 szóig;
– hosszú feladat esetében (a megoldás összterjedelmét tekintve) legfeljebb 290 szóig;
– komplex feladat esetében (a megoldás összterjedelmét tekintve) legfeljebb 340 szóig értékelhető.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után összegezni kell a részpontszámokat, majd ezt a feladatonkénti összpontszámot az osztószám (2) segítségével át kell számítani vizsgaponttá.
A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni! A feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.
Ha ez az összpontszám
- egész szám, akkor nincs teendő;
- törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért (adott esetben egész számra kerekített) pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Indiai vallások (Elemenként 0,5, összesen 4 pont.)

Állítások	Hinduizmus	Buddhizmus	Mindkettő	Egyik sem
a) Indián kívül térítő vallásként terjedt el.		X		
b) A kasztrendszert a világegyetem isteni rendje részének tekinti.	X			
c) Politeista vallás, bár az istenek tiszteletét az egyénre bízza.			X	
d) Hitvilágának része a lélekvándorlás.			X	
e) Tanítása szerint a vágyakról lemondva szüntethető meg a szenvedés, és hagyható el az örök körforgás.		X		
f) Alapítása nem köthető egy tanítóhoz, saját magát a világ eredeti vallásának tartja.	X			
g) A világot és törvényeit is a mindenható Isten teremtésének tartja.				X
h) Az örök világtörvény vallásának tekinthető.			X	

2. Iszlám (Összesen 4 pont.)
a) Mohamed megkapta az isteni kinyilatkoztatást. / Mohamed prófétává / vallásalapítóvá vált. / Mohamed ezt követően kezdte el terjeszteni tanait. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*) (1 pont)
b) Korán (0,5 pont)
c) zarándoklat (legalább egyszer a Kábához) (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*) (1 pont)
d) Mekka (0,5 pont)
e) Az iszlám előzményének tekinti a zsidó / keresztény vallást. / Az iszlám zsidó / keresztény gyökerekből táplálkozik. / Mohamed az utolsó a próféták sorában. / Az iszlám elismeri a zsidó / keresztény prófétákat. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*) (1 pont)

3. III. Béla (Összesen 4 pont.)
a) esztergom(i) /Esztergom (0,5 pont)
b) kalocsa(i) / Kalocsa (0,5 pont)
(Az a) és a b) betűjelű válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.)
c) regálé(k) / regáléjövedelmek (0,5 pont)
d) szász(ok) (Elfogadható még: német / németek.) (0,5 pont)
e) 2., 3. (Elemenként 0,5 pont.)
f) A királyi udvar vándorolt. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

4. Világkereskedelem (Elemenként 0,5, összesen 4 pont.)

Állítások	Sorszámok	
a) A munkaerőhiány pótlására alakult ki a kereskedelem ezen szörnyű formája a két terület között.	2.	6.
b) A luxuscikknek számító fűszereket a termőterületükről kezdetben a térségben először megjelenő ország szállította el.	4.	7.
c) A területet nemesfémbányái az azt gyarmatosító ország fontos bevételi forrásaivá váltak.	2.	5.
d) Az ország manufaktúrái látták el nemesfémekért cserébe iparcikkekkel azt a nagyhatalmat, amelynek egy ideig az uralma alatt állt.	3.	5.

(Az egy sorban szereplő számok fordított sorrendben is elfogadhatók.)

5. Reformáció és ellenreformáció Magyarországon (Összesen: 4 pont)

Írás / beszéd	A forrás betűjele
a) Pázmány Péter válasza egy evangélikus prédikátornak, 1603	B
b) A hajdúk vezetőinek kiáltványa a Bocskai-felkelés kirobbanásának okairól, 1604	E
c) Egy református lelkész röpirata Pázmány Péterről, 1619	C
d) Apáczai Csere János beszéde az erdélyi fejedelemtől kapott megbízatásával kapcsolatban, 1659	A

(Elemenként 0,5 pont.)
e) C, E *(A válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.)* (Elemenként 0,5 pont.)
f) A reformáció (magyarországi) kibontakozása és a török hódítás / mohácsi vereség között. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

6. Második ipari forradalom (Összesen 4 pont.)
a) A kínálat meghaladta a keresletet. / Megnőtt a kínálat. / Túltermelés volt. / A fogyasztás lassabb ütemben növekedett, mint a(z) (olaj) kitermelés. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1pont)
b) Nem volt kiszámítható a bevétel. / Kevesebb volt a profit. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
c) monopólium / monopol helyzet (0,5 pont)
d) kartell (0,5 pont)
e) acél (0,5 pont)
f) villanykörte / izzó(lámpa) / villanyvilágítás *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (0,5 pont)

7. Az 1848–1849-es szabadságharc (Összesen 8 pont.)
a)

1.	2.	3.	4.
D	C	A	B

(Helyes sorrend: 1 pont.)

Állítások	Forrás(ok) betűjele	
b) Magyarország mindkét ellenfelét ábrázolja.	B	
c) Ferenc József hatalomra kerülésére utal.	C	
d) A magyar államforma megváltozására utal.	A	
e) Utal a magyar függetlenség reményére vagy megvalósulására.	A	C
f) Az államfő személyének megváltozására utal.	A	C

Az e) és f) válaszok esetén a források betűjelei az adott sorban fordított sorrendben is elfogadhatóak. (Elemenként 0,5 pont.)
g) (gróf) Batthyány Lajos (0,5 pont)
h) olmützi alkotmány (Elfogadható még: oktrojált alkotmány.) *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (0,5 pont)
i) 1849. április 14. (1 pont)
j) B (0,5 pont)
k) 3. (0,5 pont)
l) Az orosz terjeszkedés akadályozása miatt. / Az európai (erő)egyensúly fennmaradása érdekében. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

8. A nemzetiszocialista Németország (Összesen: 4 pont)
a) 1. paraszt(ság) / parasztok 2. tőkés(ek) / (nagy)polgár(ság) / (nagy)polgárok / burzsoázia 3. munkás(ság) / munkások / proletárok / proletariátus *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (Elemenként 0,5 pont.)
b) Tőkeellenes volt. / Szembeállította a tőkéseket a dolgozó néppel. / A fizikai munka jelentőségét hangsúlyozta. / A polgárság ellen hangolta a közvéleményt. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
c) A hazaszeretetet hangsúlyozta. / Megkérdőjelezte a zsidók hazaszeretetét. / A zsidókat nem tekintette németnek. / Elítélte a kozmopolitizmust. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
d) 2. (0,5 pont)

9. Világgazdasági válság Magyarországon (Összesen 4 pont.)
a)

1. • piac beszűkülése
2. • készletek felhalmozódása
3. • belkereskedelmi árak csökkenése
4. • más felhasználási lehetőségek kialakítása
5. • termelők pénzhez jutása

(Helyes sorrend: 1 pont.)

b) A társadalom nagyobb tömegeit érintette. / Ebben az ágazatban dolgozott a legtöbb ember. / A mezőgazdaság adta a kivitel nagyobb részét. / Ezt sújtotta jobban a válság. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
c) 1. (0,5 pont)
d) 3. (0,5 pont)
e) 2. (0,5 pont)
f) 3. (0,5 pont)

10. A kommunista Kína (Összesen 3 pont.)
a) kollektivizálás (Elfogadható még: téeszesítés / kolhozosítás / államosítás.) (0,5 pont)
b) 2., 3. (Elemenként 0,5 pont.)
c) nagy ugrás (0,5 pont)
d) A parasztokat nem tették érdekeltté a termelésben. / Alacsony hatékonysággal termeltek. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

11. Magyarország szovjetizálása (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)
a) Horthy-rendszer / Horthy-korszak (0,5 pont)
b) a szervezet működésének ellehetetlenítése / a szervezet feloszlatásának előkészítése / állami befolyás alá vonása / koncepciós per előkészítése *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
c) 2. (0,5 pont)
d) 3. (0,5 pont)
e) 1. (0,5 pont)

12. Nemzetiségek a jelenkori Magyarországon (Összesen 4 pont.)
a) 2. (0,5 pont)
b) A kvóta függ a(z országos listás) szavazatok számától. / A 2018-as választásokon többen / a 2022-es választásokon kevesebben szavaztak. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont.)
c) 1. (0,5 pont)
d) német(ek) / németség (0,5 pont)
e) 3. (0,5 pont)
f) Szavazhat. / Törvényjavaslatot nyújthat be. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont.)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. A nyugati egyház szervezeti felépítése (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a katolikus egyház középkori szervezetét mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	**0–2**
Tájékozódás térben és időben	**T** Rögzít egy a témához kapcsolódó dátumot (pl. az egyházszervezet kialakulása: 4. századtól / késő római korban, az Egyházi Állam kialakulása: 8. század, a pápai hatalom megerősödése: 11. század, egyházszakadás: 1054), továbbá rögzíti, hogy a katolikus egyház központja Róma.	**0–2**
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	**K1** Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. katolikus, pápa, püspök, zsinat.	**0–2**
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	**0–2**
Ismeretszerzés, források használata	**F1** Rögzít egy lényeges tényt a térkép alapján (pl. egy országot egyházmegyékre osztottak; az egyházmegyék élén püspök / érsek állt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a püspökök igazgatási / adószedési / bíráskodási feladatokat is elláttak; az érsek az adott ország / tartomány püspökeinek is elöljárója; több helyen az államalapítással együtt történt az egyházszervezés; az egyház hierarchikus szervezet volt).	**0–3**
	F2 Rögzíti, hogy a zsinaton a püspökök / főpapok vesznek részt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a zsinaton a pápa elnökölt; a zsinatokon döntöttek hitbéli / szervezeti kérdésekről; a zsinatok fokozatosan a pápa ellenőrzése alá kerültek / megritkultak).	**0–3**
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	**E1** Rögzíti, hogy a katolikus egyház vezetője a pápa, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. hatalmát Szent Pétertől eredezteti; a frank majd német-római uralkodókkal való kapcsolata is erősítette hatalmát; a püspökök / pátriárkák sorából emelkedett az egyház vezetőjévé; az egyházszakadás után vált egyértelműen az egyház fejévé; az Egyházi Állam élén világi uralkodó is volt; az egyház hierarchikus szervezet volt).	**0–3**
	E2 Rögzíti, hogy a katolikus egyházszervezet az egyes egyházközségek / települések papjaira / plébánosaira épül, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ők végezték a szertartásokat – mise, keresztelő, esküvő, temetés stb.; felszenteléssel váltak világiakból papokká; az egyházközségeket az esperesek ellenőrizték; az egyház hierarchikus szervezet volt).	**0–3**
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		**20**
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		**10**

14. Az első világháború kitörése (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az első világháború kitörését mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	**0–2**
Tájékozódás térben és időben	**T** Rögzít egy lényeges dátumot a témával kapcsolatban (pl. az első világháború kitörése: 1914, az első világháború vége: 1918, a szarajevói merénylet: 1914. június 28., az Osztrák–Magyar Monarchia hadat üzen Szerbiának: 1914. július 28.), és rögzíti a téma egy lényeges térbeli elemét (pl. a balkáni / boszniai válság vált a háború ürügyévé; a Ferenc Ferdinánd elleni merénylet Szarajevóban történt; a központi hatalmak egy tömbben helyezkedtek el).	**0–2**
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	**K1** Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. antant, központi hatalmak, hadüzenet, ultimátum / villámháború / haditerv.	**0–2**
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	**0–2**
Ismeretszerzés, források használata	**F1** Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Németország támogatta a Monarchia bármely külpolitikai lépését; Németország megfelelőnek érezte a pillanatot a háború kirobbanásához), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Németország ösztönözte a Monarchia hadüzenetét; a feltétlen német támogatás miatt mert hadat üzenni a Monarchia Szerbiának; Tisza István kezdetben ellenezte a hadüzenetet; kezdetben lelkesedés / támogatás övezte a háború kirobbanását; a Monarchia német támogatást kapott orosz támadás esetén; a Monarchia és Németország korábban létrehozta a kettős / hármas szövetséget).	**0–3**
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az orosz cár háborúval fenyegetőzött Németország / a Monarchia ellen; az oroszok elítélték a hadüzenetet), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Oroszország volt Szerbia / az ortodox népek fő támogatója; Oroszország a Balkán / a tengerszorosok elfoglalását tervezte; Oroszországnak az Osztrák–Magyar Monarchia volt a legfőbb riválisa a Balkánon; Németország hadat üzent Oroszországnak; Oroszország hadat üzent az Osztrák–Magyar Monarchiának; az uralkodók egymásra hárították a felelősséget).	**0–3**
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	**E1** Rögzíti, hogy a Monarchia hadat üzent Szerbiának, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. szerb nacionalisták megölték az osztrák–magyar trónörököst / Ferenc Ferdinándot; a háború kitörésére ürügyül a szarajevói merénylet szolgált; az Osztrák–Magyar Monarchia előbb ultimátumot küldött Szerbiának).	**0–3**
	E2 Rögzít még egy lényeges tényt az első világháború kitörésével kapcsolatban (pl. két szövetségi rendszer jött létre; mindkét szövetségi rendszer / Németország villámháborúra számított; az antantországok is gyorsan beléptek a Monarchia és Szerbia háborújának ürügyén; kezdetben lelkesedés övezte a háború kirobbanását), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. felsorolja a két szövetségi rendszer tagjait; a szövetségi rendszerek vetélkedtek egymással a Balkánon / a gyarmatokon / az európai hegemóniáért;	**0–3**

	hadviselő felek haditervei nem váltak be; a központi hatalmak kétfrontos háborúra kényszerültek; Szerbia legyőzése csak 1915-re sikerült; a háború egy elhúzódó világháborúvá vált; már a háború elején soha nem látott veszteségek érték a harcoló feleket; a háború hamar állóháborúvá alakult; felerősödött a nacionalizmus).	
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		**20**
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		**10**

15. A jobbágyok helyzete a 18. században (hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a jobbágyok helyzetének 18. századi változásait mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	**0–2**
Tájékozódás térben és időben	**T1** Rögzíti Mária Terézia és II. József uralkodásának évszámait: 1740–1780 és 1780–1790.	**0–2**
	T2 Rögzíti, hogy a korszakban Magyarország a Habsburg Birodalom része volt.	**0–2**
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	**K1** Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. jobbágy, adó, rendelet, országgyűlés.	**0–2**
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. urbárium / úrbéri viszonyok / úrbéri rendelet, majorság / jobbágytelek, robot, felvilágosult abszolutizmus.	**0–2**
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	**0–2**
Ismeretszerzés, források használata	**F1** Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. nem volt mindenhol úrbéri szerződés; előfordult, hogy a robotot szokás alapján határozták meg; a jobbágy pénzt is fizetett a földesúrnak; a jobbágyterhek nem voltak egységesek az országban), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a jobbágyok ki voltak szolgáltatva a földesuraknak; a jobbágyterhek növekedtek; jobbágymozgalmak voltak; az összeírás az úrbéri rendelet előkészítését szolgálta).	**0–3**
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az uralkodó célja az alattvalók helyzetének javítása volt; a nemesek ellenálltak neki), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Magyarországon feudális / rendi társadalom volt; Mária Terézia rendeletben szabályozta a jobbágyok helyzetét; a felvilágosult abszolutizmusra jellemző ez a gondolkodásmód; az adóalap védelme is célja volt).	**0–3**
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Erdélyben felkelés tört ki; a nemesség ellen lázadtak a parasztok), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az erdélyi jobbágyság helyzete rossz volt; román parasztok lázadtak fel a magyar nemesség ellen; etnikai színezete is volt a felkelésnek; a felkelést leverték; a felkelés hozzájárult II. József jobbágyrendeletének kiadásához).	**0–3**

	F4 Rögzíti, hogy II. József megszüntette a jobbágyok röghöz kötöttségét, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezzel megszűnt a második / örökös jobbágyság Magyarországon; a jobbágyok egy részének nem volt szabad költözési joga; csökkent a jobbágyok kiszolgáltatottsága; nem történt jobbágyfelszabadítás; a rendelet célja a munkaerő áramlásának megkönnyítése volt).	**0–3**
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	**E1** Rögzít egy lényeges tényt a jobbágyokról (pl. a jobbágyok személyükben függő helyzetben voltak; jobbágyok alkották a társadalom többségét; nem volt saját földjük; külföldről hívtak be földműveseket), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. személyes függésük nem szűnt meg; földhasználat fejében szolgáltatással tartoztak; a magyar társadalom agrártársadalom volt; számos kedvezményt kaptak; munkaerőhiány volt; a század elején kedvező helyzetben voltak; idővel elfogytak a megműveletlen földek; az udvar és a nemesek is telepítettek be földműveseket).	**0–3**
	E2 Rögzíti Mária Terézia úrbéri rendeletének egy elemét (pl. meghatározta a robot mennyiségét; meghatározta a jobbágytelek méretét), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az állam védte a jobbágyokat a túladóztatástól; a rendelet nem változtatott a jobbágyok jogállásán; a földesurak növelték a majorság méretét; egységesítette a jobbágyterheket).	**0–3**
	E3 Rögzíti II. József jobbágyrendeletének egy a forrásban nem szereplő részét (pl. szabad házasodás; szabad mesterségtanulás; szabad örökösödés; a jobbágytelket nem lehet ok nélkül elvenni), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. II. József a jobbágyok jogi helyzetét javította; az erdélyi parasztfelkelés miatt adta ki a rendeletet; nem történt jobbágyfelszabadítás; megpróbálta előmozdítani az iparosodást; enyhítette a személyi függést; ezt a rendeletet II. József nem vonta vissza).	**0–3**
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	**0–3**
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		**36**
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		**18**

16. A Kádár-korszak gazdaságpolitikája (hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a Kádár-korszak gazdaságpolitikáját, valamint annak hátterét mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	**0–2**
Tájékozódás térben és időben	**T1** Rögzíti a téma két időbeli elemét (pl. Kádár hatalomra kerülése: 1956, Kádár leváltása: 1988, a Kádár-korszak vége: 1989, új gazdasági mechanizmus bevezetése: 1968, ötéves terveket vezettek be, az olajválság az 1970-es években bontakozott ki, az 1970-es évek végétől / az 1980-as években csökkent az életszínvonal / nőtt az infláció / nőtt az államadósság).	**0–2**
	T2 Rögzíti, hogy Magyarország a szovjet tömb / a KGST tagja volt.	**0–2**
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	**K1** Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. szocialista gazdaság, tervgazdaság / tervutasításos rendszer, államadósság, ipar / mezőgazdaság / kereskedelem.	**0–2**
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. termelőszövetkezet / háztáji; új gazdasági mechanizmus, maszek / második gazdaság, hiánygazdaság / adósságspirál.	**0–2**
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	**0–2**
Ismeretszerzés, források használata	**F1** Rögzíti a termelőszövetkezeti tagok számának jelentős növekedését, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a mezőgazdaságban – szinte – teljes kollektivizálást hajtottak végre; ez összhangban állt a magántulajdon felszámolását / a vagyonközösséget hirdető kommunista ideológiával; gyakran erőszakos eszközökkel zajlott; a háztáji gazdálkodással / a társadalombiztosítással próbálták elfogadhatóbbá tenni az intézkedést a parasztság számára).	**0–3**
	F2 Rögzít egy lényeges tényt a forrás alapján (pl. lehetővé tették kisebb magánvállalkozások működését; a magánvállalkozásokra a tervgazdálkodás rugalmatlansága / a hiánygazdaság miatt is szükség volt; a kisiparosoktól és kiskereskedőktől a rendszer támogatását várták el), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez ellentmondott a kommunista ideológiának; ez is egy eleme volt a kádári alkunak; a korszak második felében egyre többen kényszerültek a főállásuk mellett másodállás vállalására).	**0–3**
	F3 Rögzíti az államadósság növekedését, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezt a magas jóléti kiadások is okozták; az olajválság / az egyre romló külkereskedelmi mérleg is hozzájárult; Magyarország a Nemzetközi Valutaalap tagja lett; a korszak végére az ország adósságspirálba / az államcsőd közelébe került; egyre jelentősebbé vált az infláció).	**0–3**
	F4 Rögzít egy lényeges tényt a forrás alapján (pl. eleinte nőtt, később csökkent az iparban dolgozók aránya; a mezőgazdaságban dolgozók aránya jelentősen csökkent; a harmadik szektorban dolgozók aránya jelentősen nőtt), és tesz egy érdemi megállapítást	**0–3**

	erre vonatkozóan (pl. a korszak elején – extenzív – iparfejlesztés zajlott; a kommunista ideológia az ipari munkásokat tekintette társadalmi bázisnak; a mezőgazdasági termelést modernizálták / hatékonyabbá tették; a harmadik szektor jelentőségének növekedése összhangban állt a világgazdasági folyamatokkal / összefüggött például a turizmus fellendülésével).	
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	**E1** Rögzíti, hogy tervgazdaság működött, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az állam határozta meg a termelés mennyiségét / a béreket / az alapvető termékek árát; a kínálat gyakran nem alkalmazkodott a kereslethez; nem tette lehetővé a hatékony termelést).	**0–3**
	E2 Rögzít egy tényt az új gazdasági mechanizmusra vonatkozóan (pl. ez figyelembe vette a piacgazdaság törvényszerűségeit; lazított a tervgazdaságon; nagyobb önállóságot adott a vállalatoknak; igyekezett a vállalatokat / dolgozókat érdekeltté tenni a hatékonyabb termelésében), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. bevezetésére a romló gazdasági mutatók miatt került sor; nem állt összhangban a szocialista gazdálkodás ideológiájával; politikai reform nem társult hozzá; a reformok jelentős részét – a keményvonalasok / a szovjet vezetés nyomására – visszavonták.)	**0–3**
	E3 Rögzít egy további tényt a korszak gazdaságpolitikájára vonatkozóan (pl. biztosították az ország energiaellátását; fejlesztették az infrastruktúrát; növekedett a vegyipar / építőipar / mezőgazdasági gépgyártás; az ország főként / nem kizárólag a többi KGST-tagállammal kereskedett), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az energiaellátást jelentős részben a Szovjetunióból érkező importtal biztosították; ekkor épült a paksi atomerőmű; befejeződött az elektromos hálózat kiépítése; autópályákat / lakótelepeket építettek; az iparfejlesztés során jobban figyeltek a lakosság / a mezőgazdaság igényeire; a modern technológiát továbbra is nyugatról szerezték be; a szocialista berendezkedés gátolta a hatékony termelést).	**0–3**
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	**0–3**
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		**36**
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		**18**

17. A magyar rendek és a Habsburg-udvar viszonya (komplex – korszakokon átívelő)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja a magyar rendek és a Habsburg-udvar viszonyának alakulását a Bocskai-felkeléstől a Rákóczi-szabadságharc végéig a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	**0–2**
Tájékozódás térben és időben	**T1** Rögzít legalább két, a témához kapcsolódó lényegi évszámot (pl. bécsi béke: 1606, Bethlen Gábor fejedelemsége: 1613–1629, vasvári béke: 1664, pozsonyi országgyűlés: 1687, karlócai béke: 1699, Rákóczi-szabadságharc: 1703–1711, szécsényi országgyűlés: 1705, ónodi országgyűlés: 1707, szatmári béke: 1711).	**0–2**
	T2 Rögzít legalább két lényeges térbeli elemet (pl. Habsburg Birodalom, Erdélyi Fejedelemség, Hódoltság, Magyar Királyság / királyi Magyarország, Pozsony, Gyulafehérvár, Bécs, Eszék, Szentgotthárd, Vasvár, Sárospatak, Ónod, Szatmár, Északkelet-Magyarország).	**0–2**
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre.	**0–2**
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	**K1** Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. szabadságharc, fejedelem / király, kuruc, amnesztia.	**0–2**
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. hajdúszabadság, trónfosztás, újszerzeményi jog, Udvari Haditanács.	**0–2**
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	**0–2**
Ismeretszerzés, források használata	**F1** Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a Habsburgok külföldi zsoldosainak pusztításaival szembefordultak a hajdúk; a császári csapatok Bocskai birtokait támadták meg; Bocskai és a hajdúk szövetkeztek egymással), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Habsburgok felségárulási pereket indítottak magyar főurak ellen; a Habsburgok támogatták az ellenreformációt; a hajdúk az egyik fő problémának a protestánsok üldözését tartották; részben ez vezetett a Bocskai-felkeléshez; a hajdúk adták Bocskai hadainak a többségét).	**0–3**
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Bocskai Erdély önállósága mellett érvelt; ha lesz újra önálló Magyar Királyság, akkor Erdélynek egyesülnie kell azzal), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a magyarországi rendek jogainak védelmét segítette elő az önálló Fejedelemség léte; Erdély különállását valójában az Oszmán Birodalom biztosította / Erdély török vazallus volt; az erdélyi fejedelmeknek nem volt erejük a három részre szakadt ország egyesítésére; a fejedelmek törekvéseit a katolikus főrendek gyakran nem támogatták).	**0–3**
	F3 Rögzít egy lényeges tényt a forrás alapján (pl. Bethlen és a magyarországi rendek között feszültség volt; Bethlen célja volt az ország egyesítése; a rendek csak részben támogatták Bethlent), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Bethlen a protestánsok védelmében avatkozott be a harmincéves háborúba; Bethlent ez késztette a hadjárat befejezésére; a nikolsburgi béke reális kompromisszum volt; Bethlen segített a magyar nemeseknek	**0–3**

	a rendi jogok védelmében; Bethlen nem egyesítette az országot; csak a Felvidék keleti részét szerezte meg).	
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Zrínyi a Habsburg-udvarhoz hű politikus volt; Zrínyi magas rangot töltött be a Habsburg-udvarban), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Zrínyi a Habsburgokkal együttműködve vívta sikeres törökellenes harcait; Zrínyi családja hagyományosan is Habsburg-hű volt; Zrínyi ennek ellenére nem nyerte el a nádori címet; Zrínyi nem mindig tudta érvényesíteni befolyását a Habsburg-udvarban; a család rekatolizált).	**0–3**
	F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a török elfoglalta Új-Zrínyivárat / a Muraközt; Zrínyi hiába kért / nem kapott segítséget Montecuccolitól / a Habsburg-udvartól), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Zrínyi elfordult a Habsburgoktól; magyar elégedetlenkedők gyűltek köréje a vasvári béke miatt; Zrínyi nem tudott önálló magyar hadsereget felállítani; a török kiűzésére csak a Habsburgokkal való együttműködés keretében kerülhetett sor; a vasvári béke után Zrínyi levelezni kezdett a francia királlyal / XIV. Lajossal; Zrínyi váratlan halála erősítette a Habsburg-ellenességet).	**0–3**
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	**E1** Rögzít egy tényt a bécsi békével kapcsolatban (pl. helyreállította a rendi kormányzatot; biztosította a bevett vallások szabad gyakorlását; újra lehetett nádort választani; elismerte Erdély önállóságát), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a felkelés egyik oka az erőszakos ellenreformáció volt; Bocskai felismerte, hogy Erdély szerepe a rendi kiváltságok / a protestantizmus védelmezésére korlátozódik; Bocskai felismerte, hogy nincs esélye az ország egyesítésére / függetlenségére; a bécsi béke több évtizedes egyensúlyt teremtett a rendek és a Habsburg-udvar között; a Habsburgok magas adókat vetettek ki; a háborús pusztítások leginkább Kelet-Magyarországot / Erdélyt / Partiumot sújtották).	**0–3**
	E2 Rögzít egy lényeges rendi sérelmet a Rákóczi-szabadságharc okai közül (pl. a magyar nemesek nem kapták vissza hódoltsági birtokaikat; a rendek lemondtak a szabad királyválasztás / ellenállás jogáról; korlátozták a protestáns vallások gyakorlását), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a magyar nemesség nem tudta teljesíteni a földjei visszaszerzéséhez előírt feltételeket / nem tudta kifizetni a fegyverváltságot; idegeneknek adományozták a birtokokat; a törvényes tulajdonosokat megfosztották birtokaiktól; a török kiűzésével indokolták az idegenek birtokhoz juttatását; a magyar nemesség a Habsburgok ellen fordult; az udvar saját híveinek adott birtokokkal akarta megerősíteni a hatalmát az országban / kívánta kifizetni a hitelezőit; az udvar a töröktől visszafoglalt területeket újszerzeménynek tekintette; létrehozták az Újszerzeményi Bizottságot; Rákóczi a rendek mozgásterének, befolyásának szűkületeként értelmezte a törvényt; az udvar politikáját abszolutista törekvések jellemezték; a szabadságharc a rendi jogok helyreállítását kívánta elérni; Rákóczi a bevett vallások szabadságának biztosítását ígérte; Rákóczi a főrendek / nemesség támogatását akarta elnyerni).	**0–3**

	E3 Rögzíti, hogy az ónodi országgyűlésen megtörtént a Habsburgok / I. József trónfosztása, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Rákóczi ezzel a Habsburgokkal való megegyezés lehetőségét kívánta kizárni; a nemesi adózás / a köztehervíselés bevezetése egy rendi kiváltság sérelmét jelentette / elidegenítette a nemesség egy részét; az országgyűlésen erőszakot alkalmaztak; ennek következtében Rákóczi támogatottsága csökkent a nemesség körében).	**0–3**
	E4 Rögzíti, hogy a Rákóczi-szabadságharcot a rendi sérelmeket részben orvosló / kompromisszumos szatmári béke zárta, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. amnesztiát kaptak a kurucok, a rendi intézményeket helyreállították; az uralkodó ígéretet tett az országgyűlés összehívására / a rendi kormányzás / a protestáns vallásgyakorlás szabadságának helyreállítására; az Újszerzeményi Bizottságot megszüntették; helyreállították a rendi dualizmust / biztosították a birodalmon belüli rendi önállóságot; nem került sor a szabad királyválasztás / ellenállási záradék helyreállítására).	**0–3**
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	**0–3**
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		**44**
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		**22**

18. Az Amerikai Egyesült Államok szerepe a két világháborúban

(komplex – összehasonlító)

Szempontok	Műveletek tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja az Amerikai Egyesült Államok szerepét az első és a második világháborúban, a világháborúkat lezáró békekötésekben, és kitér az Egyesült Államok világpolitikai helyzetének megváltozására is a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	**0–2**
Tájékozódás térben és időben	**T1** Rögzíti az első világháború időpontját: 1914–1918, és még egy időbeli elemet az első világháború korából (pl. az USA belépése a világháborúba: 1917, a versailles-i béke: 1919, a békekonferencia kezdete: 1919).	**0–2**
	T2 Rögzíti a második világháború időpontját: 1939–1945, és még egy időbeli elemet a második világháború korából (pl. Pearl Harbor bombázása: 1941. december 7., jaltai és potsdami konferenciák: 1945, az ENSZ létrejötte: 1945).	**0–2**
	T3 Rögzít egy térbeli elemet az Egyesült Államok első világháborús szerepvállalásával kapcsolatban (pl. haderejét elsősorban a nyugati fronton vetette be; az amerikaiaknak a csendes-óceáni térségben voltak befolyási övezeteik; nem voltak területi követeléseik Európában).	**0–2**
	T4 Rögzít egy térbeli elemet az Egyesült Államok második világháborús szerepvállalásával kapcsolatban (pl. az USA egyszerre harcolt Afrikában, Európában és Ázsiában / három kontinensen harcolt, Nyugat-Európa amerikai érdekszférává vált, Németország egy része amerikai megszállás alá került; az USA a csendes-óceáni térségben volt még érdekelt).	**0–2**
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	**K1** Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. világháború, front, szövetség, béke.	**0–2**
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. izolacionizmus, antant, ENSZ, kétpólusú világ / szuperhatalom.	**0–2**
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	**0–2**
Ismeretszerzés, források használata	**F1** Rögzít egy tényt az amerikai katonai részvétel mértékével kapcsolatosan az első világháborúban (pl. viszonylag kevés katonát vetettek be; viszonylag kis veszteségeket szenvedtek), rögzít egy tényt az amerikai katonai részvétel mértékével kapcsolatosan a második világháborúban (pl. a háború nagy részében részt vettek; három kontinensen is harcoltak; nagy katonai erőt vetettek be; viszonylag kis veszteségeket szenvedtek), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a világháborúkban való részvétel biztosította az amerikai érdekek érvényesítésének lehetőségét; a második világháború sokkal nagyobb katonai és anyagi ráfordítással járt; az első világháborúban rövidebb ideig vettek részt, mint a második világháborúban; egyik világháborúban sem vettek részt az elejétől; mindkét világháborúban már a hadba lépés előtt támogatták a szövetségeseiket; mindkét háborúban fejlett	**0–4**

	technológiát alkalmaztak; az amerikai katonai részvétel mindkét háborúban döntőnek bizonyult).	
	F2 Rögzít egy lényegi tényt Wilson elnök beszédével kapcsolatban (pl. az elnök javasolta a Népszövetség létrehozását; a Népszövetség fő célja a béke megőrzése / háborúk elkerülése; a Népszövetség feladata a szabadság / nemzetek közti egyenlőség megteremtése; az elnök az Egyesült Államoknak jelentős szerepet szánt a Népszövetségben), rögzít egy lényegi tényt Truman elnök beszédével kapcsolatban (pl. az elnök támogatta az ENSZ létrehozását; az ENSZ fő célja a béke megőrzése volt / az ENSZ biztosítsa az államok függetlenségét), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét szervezetet a tartós béke biztosításának céljával hozták létre; az amerikaiak tényleges szerepvállalása végül csak az ENSZ-ben valósult meg; sem a Népszövetség, sem az ENSZ nem tudta teljes mértékben elkerülni a háborús konfliktusokat a világ különböző pontjain; a Népszövetség rövid ideig tevékenykedett, míg az ENSZ a mai napig működik).	**0–4**
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Wilson ötleteit az európai partnerek elutasították; a békekötésénél a politikai szempontok érvényesültek; viták voltak a győztesek között is; Wilson törekvése ellenére a veszteseket nem hívták meg; Wilson törekvései ellenére az ülések nem voltak nyilvánosak), rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az amerikaiak Japánnal kompromisszumos békére törekedtek; a hidegháborúban Japánnal szövetkezni akartak; a Távol-Kelet legfontosabb országai távol maradtak a békekötéstől; a szovjetek a jaltai megállapodások megszegéseként értékelték az amerikai béketervet), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a békekötéseknél az amerikaiak elképzelései / az önrendelkezés elve többnyire nem érvényesültek; az első világháború után a békék megalkotásában – a németet kivéve – nem vettek részt, míg a második világháború után igen; mindkét esetben céljaikat illetően idealisták voltak / háború alatti szövetségeseik nem működtek együtt velük a békekötésekben; a második világháború után az amerikai hadsereg több országban állomásozott, az első világháború után nem maradtak más országokban).	**0–4**
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	**E1** Rögzít egy lényegi tényt az első világháborúba való belépéssel kapcsolatban (pl. a háborúba lépés ürügyét az utasszállító hajók elsüllyesztése / Mexikó háborúba történő bevonására tett kísérlet / a korlátlan tengeralattjáró-háború meghirdetése adta; veszélyben érezték az antantnak nyújtott hitelek visszafizetését), rögzít egy lényegi tényt a második világháborúba történő belépéssel kapcsolatban (pl. Japán megtámadta Pearl Harbor kikötőjét / az Egyesült Államokat; Európában csak Nagy-Britannia és a Szovjetunió állt már ekkor ellen Hitlernek; az amerikaiak fegyverszállításokkal eddig is támogatták a briteket), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az amerikai segítségnek mindkét esetben ára volt: a kereskedelem szabadságának biztosítása az amerikaiak számára; mindkét	**0–4**

	esetben féltették gazdasági befeketéseiket / a nyújtott hitelek visszafizetését; Németország győzelmét kívánták megakadályozni; az első világháborúban nem az Egyesült Államok területét ért támadás indokolta a hadba lépést, a második világháborúban azonban megtámadták az Egyesült Államokat; egyik világháborúban sem vettek részt az elejétől; mindkét háborút a győztes oldalon fejezték be).	
	E2 Rögzíti, hogy az Egyesült Államok az antant tagja volt az első világháborúban / a britek, a franciák és az oroszok szövetségese volt; rögzíti, hogy az Egyesült Államok a szövetséges hatalmak tagja volt a második világháborúban / Nagy-Britannia és a Szovjetunió szövetségese volt, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az amerikai segítség nélkül nem tudtak volna sikert aratni; az Egyesült Államok egyetlen esetben sem ápolt jó viszonyt / rivalizált az orosz / szovjet vezetéssel; mindkét esetben engedett szövetségesei területi rendezésre vonatkozó igényeinek; mindkét háborúban a szövetségeseihez képest lényegesen nagyobb erőforrásokkal rendelkezett).	**0–4**
	E3 Rögzít egy lényegi tényt az Egyesült Államok világpolitikai helyzetével kapcsolatban az első világháború után (pl. az Egyesült Államok vált a legerősebb gazdaságú országgá; nem vett részt a nemzetközi szervezetek munkájában; elzárkózó / izolacionista politikát folytatott), rögzít egy lényegi tényt az Egyesült Államok világpolitikai helyzetével kapcsolatban a második világháború után (pl. az Egyesült Államok részt vett az érdekszférák kialakításában; az Egyesült Államok hadereje megszállta Németországot; Európa újjáépítéséhez az Egyesült Államok gazdasági segítségére volt szükség; az Egyesült Államok lett az egyik szuperhatalom), és ezzel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét háború javította az amerikaiak gazdasági helyzetét / növelte piacaikat; az ország világpolitikai súlya folyamatosan nőtt; az első világháború utáni elzárkózása hozzájárult a második világháború kitöréséhez; a második világháború utáni nemzetközi szerepvállalása megakadályozta az újabb világháborút / létrehozta a kétpólusú világot; mindkét háború után fenyegetett a kommunizmus, amelyet igyekeztek feltartóztatni).	**0–4**
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	**0–4**
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		**44**
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		**22**

A feladatlapon szereplő források (szöveg, kép, táblázat, grafikon) lelőhelyei:
1. Helmuth von Glasenapp: Az öt világvallás. Gondolat Könyvkiadó, Budapest, 1993.
2. https://www.muellerundschindler.com/en/product/archangel-gabriel-muhammad/
https://en.wikipedia.org/wiki/Depictions_of_Muhammad#/media/File:Siyer-i_Nebi_151b.jpg
https://en.wikipedia.org/wiki/Depictions_of_Muhammad#/media/File:Medieval_Persian_manuscript_Muhammad_leads_Abraham_Moses_Jesus.jpg
3. Zsámboki László: Selmeci ezüst, körmöci arany - Válogatott tanulmányok a szerző születésének 70. évfordulója tiszteletére (Érc- és Ásványbányászati Múzeum, Rudabánya – Miskolc, 2005) A bányászat és a kohászat múltjából. Bányászat az Árpádok korában (896–1301)
https://library.hungaricana.hu/hu/view/SZAK_ASVA_Sk_2005_Zsamboki/?query=vásár&pg=83&layout=s
fordította: Kristó Gyula és Makk Ferenc
5. https://mek.oszk.hu/06200/06223/html/pazmany0001/pazmany0001.html
https://hu.wikipedia.org/wiki/P%C3%A1zm%C3%A1ny_P%C3%A9ter
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/feladatok2009tavasz/e_tortmagyar_09maj_fl.pdf
https://epa.oszk.hu/00900/00979/00008/01benda.htm
https://mek.oszk.hu/05000/05038/html/gmapaczai0002.html
6. https://guides.loc.gov/this-month-in-business-history/january/standard-oil-established
https://hu.wikipedia.org/wiki/Eiffel-torony#/media/F%C3%A1jl:Louis-Emile_Durandelle,_The_Eiffel_Tower_-_State_of_the_Construction,_1888,_grayscale.jpg
https://racingnelliebly.com/secret-places/paris-expo-1900-looked-back-while-racing-forward/
7. https://tenyleg.com/2014/06/27/az-orosz-beavatkozasra-a-magyar-fuggetlensegi-nyilatkozat-miatt-kerult-sor
Rózsa György: *Negyvennyolcas karikatúrák.* In: Aetas, (7) 1. 1992. aetas_1992_001_002_211-224.pdf (u-szeged.hu) https://epa.oszk.hu/03100/03133/00029/pdf/EPA03133_orpheus_noster_2018_1_041-057.pdf
Charivari, 1848. július 12. https://api.parliament.uk/historic-hansard/commons/1849/jul/21/russian-invasion-of-hungary#S3V0107P0_18490721_HOC_18
8. Alfred Vogel ábrázolása, 1938 körül https://historyoftotalitarianism.com/german-anti-semitic-teaching-poster/
9. Képviselőházi napló, 1931. I. kötet, 1931. augusztus 6-i ülés Lázár Miklós felszólalása (342.o.)
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_KN-1931_01/?pg=351&layout=s
Magyar Statisztikai Évkönyv 1930. és 1933.
10. Polonyi Péter – A. Sajti Enikő: Mao – Tito, Pannonica, Bp. 2000.
11. Ifjúság, 1946. 07. 12. 26. szám
12. 2011. évi CCIII. törvény az országgyűlési képviselők választásáról
https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100203.tv
2013. évi XXXVI. törvény a választási eljárásról https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300036.tv
2012. évi XXXVI. törvény az Országgyűlésről https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200036.tv
13. http://erettsegi.ucoz.hu/load/tortenelem_feladatsor/3_magyar_kozepkor/8-1-0-28
https://en.wikipedia.org/wiki/Catholic_ecumenical_councils#/media/File:Richental_Konzilssitzung_Muenster.jpg
14. Christopher Clerk: Alvajárók, Park, Bp. 2015.
dr. Boronkai Szabolcs–dr. Gianone András–Kormos Zoltán–dr. Kovács Örs– Simonkay Márton–Tamásiné Makay Mariann: Történelem 11. Szent István Társulat, 2022.
15. https://library.hungaricana.hu/en/view/BAZM_Sk_05/?query=F%C3%B6ldes&pg=117&layout=s
https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_10/lecke_04_033
https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/MagyarNemzetTortenete-a-magyar-nemzet-tortenete-9A23/szilagyi-sandor-a-magyar-nemzet-tortenete-21F2/magyarorszag-tortenete-a-szatmari-beketol-a-becsi-congressusig-17111815-5836/harmadik-konyv-jozsef-csaszar-uralkodasa-17801790-5DCF/iv-fejezet-a-hora-vilag-erdelyben-5E7D/
https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/tarsadalomtudomanyok/tortenelem/az-ujkor-1492-1914/magyarorszag-a-18-szazadban/a-felvilagosult-abszolutizmus-a-habsburg-birodalomban
16. Történelem 12. https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_12/lecke_04_025
Jegyzőkönyv az MSZMP Központi Bizottságának üléséről, 1968. február 6. Bálint József előterjesztése a magánszektor tevékenységének szabályozásával kapcsolatos gazdaságpolitikai kérdésekről.
https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/pdfview2?file=static/documents/mszmp_mdp/HU_MNL_OL_M-KS_288_05_04450.pdf#search=mag%C3%A1nszektor&page=1
Orgoványi Emília: Foglalkoztatás és munkanélküliség Magyarországon, 1997.
https://www.ksh.hu/statszemle_archive/1997/1997_12/1997_12_1022.pdf
Boronkai–Gianone–Kormos–Kovács–Tamásiné: Történelem 12. Szent István Társulat, Budapest, 2023.
17. Sinkovits István (szerk.): Magyar történeti szöveggyűjtemény 1526–1790. Tankönyvkiadó, Bp. 1968.
https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_10/lecke_02_016
Pálffy Géza: Több ország szolgálatában – a politikus, katona és költő-író Zrínyi Miklós identitásai

https://mta.hu/tudomany_hirei/tobb-orszag-szolgalataban-a-politikus-katona-es-kolto-iro-zrinyi-miklos-identitasai-110242
https://mek.oszk.hu/06200/06208/html/rml4185.html
18. Congressional Research Service, American War and Military Operations Casualties: Lists and Statistics (2020). https://sgp.fas.org/crs/natsec/RL32492.pdf
Defeneding of League of Nations: „The Pueblo Speech”
https://teachingamericanhistory.org/document/defending-the-league-of-nations-the-pueblo-speech
Address by President Harry S. Truman tot he UN General Assembly
https://2009-2017.state.gov/p/io/potusunga/207324.htm
Szeghő Patrik: Elvek, lehetőségek, kudarcok: Woodrow Wilson és az első világháború
https://ujkor.hu/content/woodrow-wilson
Mészáros Tamás: San Franciscó-i békeszerződés, 1951. in: Grotius, 2010.
http://www.grotius.hu/publ/displ.asp?id=FHORXM